

Huvudman

Surahammars kommun
katarina.forsman@surahammar.se

Ärendet

Tillsyn av Bäckhammarskolan i Surahammars kommun

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Surahammars kommun att senast den **19 september 2024** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande områdena lärare, garanterad undervisningstid, särskilt stöd och elevhälsans kompetenser. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Surahammars kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslut om föreläggande gäller omedelbart och får inte överklagas (26 kap. 10 § och 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen).

Surahammars kommun ska vidta följande åtgärder

Lärare

1. Se till att undervisande lärare i ämnena bild, engelska, geografi, hem- och konsumentkunskap, religion, samhällskunskap, svenska och teknik har legitimation och är behörig att undervisa i dessa ämnen. Om sådana lärare inte finns att tillgå i alla dessa ämnen ska huvudmannen istället se till att undervisande lärare i de ämnen där sådana lärare inte finns att tillgå är lämpliga att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt har en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande (2 kap. 13 och 18 §§ skollagen). Anställningsavtal för lärare i ämnena bild, engelska, geografi, hem- och konsumentkunskap,

religion, samhällskunskap, svenska och teknik och redogörelser för lärarnas behörighet ska bifogas redovisningen. Om någon av dessa lärare inte är behöriga för ett ämne han eller hon undervisar i ska även annonser och ansökningar för tjänsten i detta ämne bifogas redovisningen.

Garanterad undervisningstid

1. Se till att eleverna får den garanterade undervisningstid som de har rätt till i musik, naturorienterande ämnen, samhällsorienterande ämnen, slöjd och teknik på lågstadiet samt i bild, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, musik och språkval på mellanstadiet (10 kap. 5 § skollagen, 9 kap. 3 och 4 §§ samt bilaga 1 skolförordningen [2011:185]). Ett beslut om fördelningen av undervisningstiden mellan årskurserna ska bifogas redovisningen av vidtagna åtgärder.

Särskilt stöd

1. Se till att vid minst ett tillfälle före den 29 mars 2024 informera samtliga lärare om skyldigheten att anmäla till rektorn att en elev kan vara i behov av en utredning om särskilt stöd och hur anmälningsförfarandet går till (2 kap. 34 § och 3 kap. 7 § skollagen). En redogörelse för när och hur informationen har förmedlats ska bifogas redovisningen av vidtagna åtgärder.
2. Se till att rektorn för varje anmälan om behov av särskilt stöd för en elev startar en utredning (3 kap. 7 § skollagen). En redogörelse för hur många sådana anmälningar som gjorts under perioden från den 13 februari till den 16 september 2024 och vilket datum en utredning har startats ska bifogas redovisning av vidtagna åtgärder.
3. Se till att beslut om att utarbeta eller inte utarbeta åtgärdsprogram skyndsamt fattas efter en utredning av en elevs behov av särskilt stöd (3 kap. 9 § skollagen). En redogörelse för vilka beslutade åtgärdsprogram som varit pågående på skolan under perioden från den 13 februari till den 16 september 2024 ska bifogas redovisningen av vidtagna åtgärder.
4. Se till att de beslut om placering i särskild undervisningsgrupp som fattats under perioden från den 13 februari till den 16 september 2024 innehåller vilka ämnen eleven ska studera i den särskilda undervisningsgruppen och för vilken tidsperiod beslutet ska gälla (3 kap. 11 § skollagen). Samtliga aktiva åtgärdsprogram med beslut om placering i särskild undervisningsgrupp ska bifogas redovisningen av vidtagna åtgärder.
5. Se till att de beslut om anpassad studiegång som fattats under perioden från den 13 februari till den 16 september 2024 innehåller vilka ämnen eller delar av ämnen och i vilken omfattning skolan har anpassat studietiden i förhållande till den garanterade undervisningstiden för eleven (3 kap. 12 § skollagen). Samtliga aktiva åtgärdsprogram med beslut om anpassad studiegång ska bifogas redovisningen av vidtagna åtgärder.

6. Se till att det av åtgärdsprogram framgår vem som ansvarar för att programmet följs upp och utvärderas (3 kap. 9 § skollagen).
7. Se till att åtgärdsprogram följs upp och utvärderas (3 kap. 9 § skollagen). Dokumentation från uppföljningar och utvärderingar som gjorts under perioden från den 13 februari till den 16 september 2024 ska bifogas redovisningen av vidtagna åtgärder.

Elevhälsans kompetenser

1. Se till att skolan har tillgång till en skolpsykolog som deltar i den samlade elevhälsans hälsofrämjande och förebyggande arbete (2 kap. 25 § skollagen). En redogörelse för skolpsykologens arbete i elevhälsan under perioden från den 13 februari till den 16 september 2024 ska bifogas redovisningen av vidtagna åtgärder.

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser områdena extra studietid, extra anpassningar och arbetet för trygghet och studiero.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (SI 2023:6611) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys hösten 2023 inlett en tillsyn av Bäckhammarskolan som är en F-6 skola i Surahammars kommun. Tillsynen avser skolformerna förskoleklass och grundskola.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Bäckhammarskolan följer gällande bestämmelser inom områdena lärare, garanterad undervisningstid, extra studietid, extra anpassningar, särskilt stöd, elevhälsans kompetenser och arbetet för trygghet och studiero.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan och rektorn samt lektionsobservationer mellan den 24 och 26 oktober 2023. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat omdömen, beslut om särskilt stöd, lärares behörighet och anställningsavtal. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen). Huvudmannen ska även se till att personalen som har hand om utbildningen i verksamheten ges möjligheter till kompetensutveckling (2 kap. 34 § skollagen).

Föreläggande

Lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av utredningen framkommer att Bäckhammarskolan under flera år har haft svårt att tillsätta behöriga och legitimerade lärare i alla ämnen i alla klasser och att det har varit hög personalomsättning bland lärarna. Detta utifrån dokumentationen och lärarnas uppgifter.

Av den till Skolinspektionen inlämnade dokumentationen framkommer att skolan inte har behöriga lärare i följande årskurser och ämnen: I årskurs 1, 2 och 3 har eleverna obehörig lärare i musik utan lärarlegitimation. I årskurs 4 har eleverna obehöriga lärare i engelska och musik. I årskurs 5 har eleverna obehöriga lärare i bild, engelska, fysik, geografi, matematik, musik, religion, samhällskunskap och teknik. I årskurs 6 har eleverna obehöriga lärare i bild, engelska, fysik, geografi, hem- och konsumentkunskap, matematik, musik, religion, samhällskunskap, svenska och teknik.

Det finns två lärare utan legitimation på skolan. En av dem är visstidsanställd i musik och anställdes efter att skolan i maj 2023 annonserade efter en musiklärare. Den andra läraren har en tillsvidare tjänst som resurspedagog i kommunen sedan flera år och hen fick enligt rektorn uppdraget att innevarande läsår undervisa i bild, engelska, hem- och konsumentkunskap och svenska i årskurs 5 och 6 samt ett mentorsuppdrag. I ämnena engelska i årskurs 4, fysik, geografi, religion, samhällskunskap, svenska och teknik i årskurs 5 och 6 samt svenska i årskurs 6 undervisar lärare som visserligen har legitimation, men som saknar behörighet i dessa ämnen.

Av dokumentation och intervjuer framgår att huvudmannen inte har försökt rekrytera behöriga lärare i bild, engelska, geografi, hem- och konsumentkunskap, religion, samhällskunskap, svenska och teknik inför läsåret 2023/2024.

Rättslig reglering

Endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen (2 kap. 13 § skollagen). Som huvudregel får endast den

som har legitimation anställas som lärare i skolväsendet utan tidsbegränsning (2 kap. 20 § skollagen).

Om det inte finns någon som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning att tillgå inom huvudmannens organisation eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna, får en annan lärare bedriva undervisningen. En sådan lärare ska vara lämplig att bedriva undervisningen, och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. En sådan person får som huvudregel bedriva undervisning under högst ett år i sänder (2 kap. 18 § skollagen). Om en sådan person ska användas för att bedriva undervisning under längre tid än sex månader, ska huvudmannen först fatta beslut om detta (2 kap. 19 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister inom området lärare. Detta då det av utredningen framgår att en olegitimerad lärare undervisar i ämnena bild, engelska, hem- och konsumentkunskap och svenska utan att huvudmannen har sökt efter en legitimerad och behörig lärare. I ämnena engelska, fysik, geografi, religion, samhällskunskap och teknik bedrivs undervisningen av lärare som förvisso har legitimation, men inte behörighet för de aktuella ämnena. Huvudmannen har inte heller försökt rekrytera behöriga lärare i geografi, religion, samhällskunskap eller teknik. Av skollagen framgår att endast en lärare som har legitimation och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen om det finns en sådan lärare att tillgå. Om en sådan lärare inte finns att tillgå får en annan lärare bedriva undervisningen under högst ett år. Det innebär att huvudmannen minst en gång per år måste försöka att anställa en legitimerad och behörig lärare för undervisningen i de ämnen som saknar en legitimerad och behörig lärare. Så har inte skett för undervisningen i bild, engelska, geografi, hem- och konsumentkunskap, religion, samhällskunskap, svenska och teknik, vilket är en brist.

Garanterad undervisningstid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av skolans **timplan för lågstadiet** framgår bland annat följande skillnader jämfört med timplaner för grundskolan.

- Idrott och hälsa + 14 timmar
- Matematik + 13
- Musik - 5 timmar
- Naturorienterande ämnen och teknik - 6 timmar
- Samhällsorienterande ämnen - 4 timmar
- Slöjd - 3 timmar

Totalt är skillnaden mellan skolans timplan för lågstadiet jämfört med timplaner för grundskolan + 4 timmar.

Av **schemat för lågstadiet** framgår bland annat följande avvikelser jämfört med timplaner för grundskolan.

- Idrott och hälsa + 70 timmar
- Matematik + 30 timmar
- Musik - 4 timmar
- Samhällsorienterande ämnen - 2 timmar
- Slöjd - 2 timmar
- Svenska - 17 timmar

Totalt är skillnaden mellan vad skolan lägger ut i schemat för eleverna på lågstadiet jämfört med timplaner för grundskolan + 48 timmar.

Av skolans **timplan för mellanstadiet** framgår bland annat följande skillnader jämfört med timplaner för grundskolan.

- Bild - 9 timmar
- Hem- och konsumentkunskap - 12 timmar
- Idrott och hälsa - 2 timmar
- Musik - 9 timmar
- Naturorienterande ämnen + 27 timmar
- Samhällsorienterande ämnen + 23 timmar
- Språkval - 12 timmar

Totalt är skillnaden mellan skolans timplan för mellanstadiet jämfört med timplaner för grundskolan + 27 timmar.

Av **schemat för mellanstadiet** framgår bland annat följande avvikelser från grundskolans timplan.

- Bild - 8 timmar
- Hem- och konsumentkunskap - 9 timmar
- Idrott och hälsa + 78 timmar
- Musik - 8 timmar
- Språkval - 6 timmar
- Svenska + 20 timmar

Totalt är skillnaden mellan vad skolan lägger ut i schemat för eleverna på mellanstadiet jämfört med timplaner för grundskolan + 83 timmar.

Av intervjuer med elever, lärare och rektorn framkommer att musiklektionen ibland försvinner när läraren har varit borta och att lektionen då byts ut till ett annat ämne. Lärarna uppger att de inte kan vikariera i musik eftersom de saknar adekvata kunskaper i musikämnet.

Rättslig reglering

Den totala undervisningstiden för varje elev i grundskolan ska vara minst 6890 timmar (10 kap. 5 § skollagen). Bestämmelser om fördelning av den garanterade undervisningstiden (timplan) finns i bilaga 1 till skolförordningen (9 kap. 3 § skolförordningen). Totalt garanterat antal timmar i låg- och mellanstadiet är 4 165 timmar (bilaga 1 till skolförordningen).

Av timplanerna för grundskolan framgår undervisningstiden i de olika ämnena på låg- och mellanstadiet (bilaga 1 skolförordningen).

Huvudmannen beslutar efter förslag av rektorn om fördelning mellan årskurserna av undervisningstiden (9 kap. 4 § skolförordningen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister inom området garanterad undervisningstid. Visserligen får eleverna mer undervisningstid under både låg- och mellanstadiet än vad timplanerna för grundskolan föreskriver. Men i ämnena musik, samhällsorienterande ämnen, slöjd och svenska på lågstadiet och i ämnena bild, hem- och konsumentkunskap, musik och språkval på mellanstadiet har skolan lagt ut färre timmar i elevernas scheman än vad timplanerna för grundskolan föreskriver. Av skolförordningens timplaner för grundskolan framgår den garanterade undervisningstiden i de olika ämnena på låg- och mellanstadiet. Att mindre undervisningstid än den garanterade undervisningstiden lagts ut i flera ämnen i både låg- och mellanstadiet utgör en brist.

Särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har tagit del av dokumentation över omdömen från oktober 2023 samt en sammanställning över vilka elever som har anmälts för utredning av behov av särskilt stöd under perioden 2021 till 2023, vilket sammanlagt är sju elever¹.

Lärare uppger i intervju att de anser att de anmält ytterligare sju elever², men dessa elever är inte "formellt anmälda" och finns inte med i skolans sammanställning. Rektorn uppger i intervjun att tre av dessa elever³ är anmälda, men inte "formellt anmälda". En elev⁴ som enligt lärarnas skriftliga omdömen riskerar att inte uppfylla betygskriterierna i sex ämnen är inte anmäld enligt skolans sammanställning och lärarna vet inte varför hen inte är det.

Av intervjuer med lärare och elevhälsans representanter framkommer att det inte finns någon tydlig rutin för hur en lärare ska göra för att anmäla en elev för

¹ elev 5, 8, 11, 14, 15, 17, 18

² elev 1, 2, 3, 4, 6, 12 och 19

³ elev 1, 2 och 3

⁴ elev 21

utredning av behov av särskilt stöd, när de extra anpassningarna inte har lett till progression för eleven.

Lärare uppger vidare att skolan har brustit i att anmäla elever för utredning om behov av särskilt stöd för att det inte finns särskilda åtgärder att erbjuda eleven och att lärarna därför stannar vid extra anpassningar. Förra läsåret skulle lärarna maila den dåvarande specialpedagogen för att anmäla en elev för utredning av behov av särskilt stöd, men nu ska lärarna anmäla via en digital länk, uppger lärarna. Enligt elevhälsans representanter finns det en digital länk för anmälan, men den används inte. Rektorn uppger att rutinerna för hur en anmälan om utredning av behov av särskilt stöd går till inte verkar fungera på Bäckhammarskolan. Det finns kommungemensamma rutiner som innebär att en digital blankett ska fyllas i. Av intervjun med rektorn framkommer att det var specialpedagogen, som nyligen slutade, som hade information om vilka elever som var anmälda för utredning om särskilt stöd.

Lärare uppger att det inte alltid startas en utredning efter att en elev har anmälts till elevhälsoteamet (EHT). Av den begärda kompletterande informationsinhämtningen den 21 november och 5 december 2023 inkom ingen information om att det skulle ha startats någon utredning för fem elever, som lärarna uppger är anmälda till rektorn för utredning om särskilt stöd ⁵.

Av den inlämnade dokumentationen framkommer att två elever ⁶ har utretts för särskilt stöd i augusti 2023 respektive februari 2019, men rektorn har inte fattat beslut om att utarbeta eller att inte utarbeta ett åtgärdsprogram för dessa elever. En elevs ⁷ åtgärdsprogram utvärderades i maj 2023 och av utvärderingen framgår att eleven har "fortsatt behov av mer stöd", men inget nytt beslut att utarbeta ett åtgärdsprogram eller att avsluta åtgärdsprogrammet har fattats.

Sju elever ⁸ har beslut om att gå i skolans särskilda undervisningsgrupp, Lilla Bäckhammar. Av fyra av dessa elevers beslut ⁹ framgår inte vilka ämnen eleven ska läsa i den särskilda undervisningsgruppen alternativt med sin klass. I två av besluten ¹⁰ framgår inte hur länge eleven ska vara placerad i den gruppen.

Av dokumentation framkommer att fem elever ¹¹ har fått beslut om anpassad studiegång, men i besluten framkommer inte i vilka ämnen och i vilken omfattning skolan har anpassat studiegången för respektive elev.

⁵ elev 1, 2, 3, 4 och 6

⁶ elev 19 och 23

⁷ elev 5

⁸ elev 7, 8, 9, 11, 17, 18 och 20

⁹ elev 7, 8, 17 och 20

¹⁰ elev 11 och 20

¹¹ elev 8, 9, 14, 17 och 20

Fem elevers åtgärdsprogram¹², som bland annat innehåller beslut om särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång, skulle ha utvärderats och följts upp innan skolans inlämning av kompletterande dokument, men inga sådana utvärderingar eller uppföljningar har inkommit. I fyra åtgärdsprogram¹³ finns inte någon utsedd ansvarig för utvärderingen eller uppföljningen.

Av intervjun med elevhälsans representanter framkommer att dessa två representanter inte har kännedom om vilka elever som har beslut om anpassad studiegång och att de inte har ”koll på dokumentationen”. Vidare uppger representanterna att ett digitalt journalsystem infördes hösten 2022, men att arbetet med övergången till detta system inte har prioriterats. Vissa dokument finns digitalt och vissa i journalskåp, uppger representanterna.

Rättslig reglering

Om det inom ramen för undervisningen, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga (3 kap. 7 § skollagen)

Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska eleven ges sådant stöd. Det särskilda stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt. (3 kap. 7 § skollagen)

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen (3 kap. 9 § skollagen).

Om det finns särskilda skäl, får ett beslut om åtgärdsprogram för en elev i grundskolan innebära att särskilt stöd ska ges enskilt eller i en annan undervisningsgrupp (särskild undervisningsgrupp) än den som eleven normalt hör till (3 kap. 11 § skollagen).

Placering i en särskild undervisningsgrupp ska ses som en lösning när alternativet att låta eleven gå kvar i den ordinarie undervisningsgruppen har prövats. Placeringen ska föranledas av elevens behov och en bedömning att dessa bäst kan

¹² elev 9, 14, 15, 17 och 20

¹³ elev 11, 14, 15 och 18

tillgodoses i en särskild undervisningsgrupp. Placeringen ska regelbundet omprövas. Skolan måste upplysa om möjligheten att överklaga samt noggrant dokumentera vilka beslut som fattats i samband med placeringen. Uppföljning och utvärdering av de insatta åtgärderna ska ske med viss regelbundenhet och i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare (prop. 2009/10:165 s. 293).

Om det särskilda stödet för en elev i grundskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut om åtgärdsprogram innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång). I grundskolan ska den anpassade studiegången utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen (3 kap. 12 § skollagen).

Beslutet om anpassad studiegång ska föregås av noggranna överväganden, eftersom det kan innebära att eleven lämnar grundskolan utan fullständig utbildning. Elev och vårdnadshavare måste därför få information om vad ett beslut om anpassad studiegång kan innebära för elevens möjligheter att studera vidare och deras synpunkter ska inhämtas och beaktas i bedömningen. Bestämmelsen avser situationer när andra stödåtgärder inte har gett resultat, till exempel för skoltrötta elever eller elever som av andra skäl inte är tillgängliga för utbildning (prop. 2009/10:165 s. 293 och 666).

I ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild, i enlighet med skollagen, hos en skolhuvudman tillämpas bland annat 32 § förvaltningslagen (2017:900) om motivering av beslut (29 kap. 10 § skollagen). Ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt ska innehålla en klagande motivering, om det inte är uppenbart obehövligt. En sådan motivering ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för myndighetens ställningstagande (32 § förvaltningslagen).

Rektorn bör säkerställa att ett beslut om särskild undervisningsgrupp, enskild undervisning eller anpassad studiegång inte omfattar fler ämnen eller längre tidsperiod än nödvändigt (Skolverkets allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram [SKOLFS 2022:334]).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att Bäckhammarskolan brister i sitt arbete med särskilt stöd.

Av utredningen framgår att det saknas fungerande rutiner och en samsyn på Bäckhammarskolan för hur lärare ska gå tillväga för att anmäla en elev för utredning om särskilt stöd.

Av utredningen framkommer ett flertal elever som har anmälts till rektorn för utredning om särskilt stöd, men som skolan inte har startat någon utredning för. Vidare framgår det att det i två fall gått flera månader mellan det att utredningen

av elevens behov av särskilt stöd färdigställts och det att åtgärdsprogram utarbetats för eleven. Av skollagen framgår att en elevs stödbehov ska utredas skyndsamt och om utredningen visar att eleven är i behov av särskilt stöd ska eleven ges sådant stöd och ett åtgärdsprogram ska utarbetas. Det är en brist att åtgärdsprogram inte skyndsamt utarbetas för de två elever som har ett, genom utredning klarlagt, behov av särskilt stöd.

Av fyra elevers beslut om placering i särskild undervisningsgrupp framgår inte vilka ämnen eleven ska läsa i den särskilda undervisningsgruppen alternativt med sin klass. I två av besluten framgår inte hur länge eleven ska vara placerad i den gruppen. Av skollagen framgår att om det finns särskilda skäl får särskilt stöd ges i en särskild undervisningsgrupp. För en elev som ska ges särskilt stöd ska ett åtgärdsprogram utarbetas av vilket behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses ska framgå. Att det inte framgår vilka ämnen som eleverna ska ges i den särskilda undervisningsgruppen innebär att elevernas behov av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses inte framgår av beslutet. Detta är en brist.

Vidare framgår av utredningen att fem elevers beslut om anpassad studiegång saknar uppgifter om vilka ämnen eller i vilken omfattning aktuella ämnen har anpassats för eleven. Av skollagen framgår att särskilt stöd i form av anpassad studiegång innebär att avvikelser från timplanen samt ämnen och mål görs. Särskilt stöd i form av anpassad studiegång ska utformas så att eleven får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning och eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. För en elev som ska ges särskilt stöd ska ett åtgärdsprogram utarbetas av vilket behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses ska framgå. Att det inte framgår vilka ämnen eller i vilken omfattning aktuella ämnen har anpassats för eleverna innebär att elevernas behov av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses inte framgår av beslutet. Detta är en brist.

Att elevers behov av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses inte tydligt framgår av åtgärdsprogrammen om särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång påverkar även arbetet med att ge eleverna stöd. Detta då tydliga åtgärder är nödvändiga för att åtgärdsprogram ska kunna användas i verksamheten och för att skolan ska kunna följa upp och ta ställning till åtgärderna vid en utvärdering. Tydliga åtgärder är även en förutsättning för att elevens vårdnadshavare ska kunna ta ställning till åtgärdsprogrammet och om det ska överklagas .

Slutligen framgår av utredningen att ett flertal beslutade åtgärdsprogram, som bland annat innehåller beslut om särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång, inte följs upp och utvärderas. Det saknas även en ansvarig för dessa utvärderingar och uppföljningar i ett flertal fall. Av skollagen framgår att det av åtgärdsprogram ska framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Att det saknas en ansvarig är en brist och försvårar arbetet med att följa upp och utvärdera. Att åtgärdsprogram inte följs upp och utvärderas är en brist.

Elevhälsans kompetenser

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare, elevhälsans representanter och rektorn framkommer att Bäckhammarskolan inte hade någon specialpedagog eller speciallärare vid Skolinspektionens tillsynsbesök, men att en ny specialpedagog skulle börja veckan efter tillsynsbesöket. En ny specialpedagog började på skolan den 1 november 2023.

Vad gäller skolpsykolog uppger huvudmannen att man i fyra år i rad har anlitat en konsult för att ge psykologinsatser totalt 26 timmar i månaden för kommunens alla sex skolor. Enligt det till Skolinspektionen inlämnade avtalet ska tjänsten bestå av "bedömning, samtal, utredning, diagnostik, handledning och konsultation". Rektorn och elevhälsans representanter uppger i intervjuerna att skolpsykologen arbetar med handledning för personalen och att hen inte deltar i elevhälsans möten i det förebyggande och hälsofrämjande arbetet och inte har gjort det de senaste två åren.

Skolinspektionen har begärt in information om hur många timmar skolpsykologen har arbetat och vilka uppdrag hen har utfört för Bäckhammarskolan de senaste 12 månaderna, men ingen sådan information har lämnats in. Det finns inte heller någon dokumenterad information i utredningen om att psykologen på något sätt deltar i elevhälsans förebyggande eller hälsofrämjande arbete i samverkan med lärare och övrig personal.

Rättslig reglering

För eleverna i förskoleklass och grundskola ska det finnas tillgång till elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Elevhälsans arbete ska bedrivas på individ-, grupp- och skolenhetsnivå och ske i samverkan med lärare och övrig personal. Elevhälsan ska vara en del av skolans kvalitetsarbete. Vid behov ska elevhälsan samverka med hälso- och sjukvården och socialtjänsten. För medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog, kurator och specialpedagog eller speciallärare (2 kap. 25 § skollagen).

Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande och omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Detta innebär att elevhälsan ska bidra till skapandet av miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa. Elevhälsan ska också stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål (prop. 2009/10:165 s. 656 och 657). Arbeta med elevhälsa bör i stor utsträckning vara förebyggande och ha en hälsofrämjande inriktning. Arbeta med elevhälsa förutsätter vidare en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper samt att det finns kompetens att tillgå för detta arbete. De mer generellt inriktade uppgifterna, där elevhälsans medverkan är viktig, rör elevernas arbetsmiljö, skolans värdegrund som till exempel arbetet mot

kränkande behandling och undervisningen om tobak, alkohol och andra droger och övrig livsstilsrelaterad ohälsa, jämställdhet samt sex- och samlevnadsundervisning med mera. Elevhälsan har ett särskilt ansvar för att bevaka att skolan bidrar till att skapa goda och trygga uppväxtvillkor (prop. 2009/10:165 s. 276).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister inom området elevhälsans kompetenser. Av utredningen framgår att den kontrakterade skolpsykologen inte deltar i ordinarie möten med lärare och övriga elevhälsan. Skolans elevhälsa har därmed inte tillgång till psykologiska insatser i det förebyggande och hälsofrämjande arbetet eller i att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Av skollagen framgår att en samlad elevhälsa bestående av skolläkare, skolsköterska, psykolog, kurator och specialpedagog eller speciallärare ska arbeta med förebyggande och hälsofrämjande insatser. Vid Bäckhammarskolan medverkar inte psykologisk kompetens i elevhälsans gemensamma arbetsuppgifter. Det saknas således praktiska möjligheter för att en samlad elevhälsa ska kunna arbeta främst förebyggande och hälsofrämjande då elevhälsan inte innefattar psykolog i det generella elevhälsoarbetet, vilket är en brist.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Surahammars kommuns verksamhet vid Bäckhammarskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller områdena lärare, garanterad undervisningstid, särskilt stöd och elevhälsans kompetenser. Det finns därför skäl att förelägga Surahammars kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden utan konstaterade brister

Extra studietid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer mer lärare och rektorn framkommer att eleverna i årskurs 4 till 6 på Bäckhammarskolan erbjuds extra studietid, som hålls av en lärare en timme på måndagar och en timme på torsdagar.

Rättslig reglering

Eleverna i årskurs 4–9 ska erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka och undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen (10 kap. 5a § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Extra anpassningar

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I intervjuer med elever, lärare och elevhälsans representanter framkommer att elever som behöver extra anpassningar också får det. Elever berättar att elever som behöver det använder stressbollar, surfplattor, hörselkåpor, skärmar och har möjlighet att få en extra rast. Lärare redogör för vilka elever i varje klass som har extra anpassningar och exemplifierar med upplästa läromedel, muntliga prov och bildstöd.

Rättslig reglering

Om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen (3 kap. 5 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Arbetet för trygghet och studiero

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I Skolenkäten vårterminen 2023 besvarade eleverna i dåvarande årskurs 5 på Bäckhammarskolan lågt på flera frågor rörande trygghet och studiero. Av elevintervjuer framkommer att dessa elever, som idag går i årskurs 6 att dåvarande klass 6 störde dem. Eleverna som störde har gått vidare till högstadiet som är på en annan skola och flera elever i årskurs 6 har slutat och bytt skola sedan enkäten besvarades.

Lärarna uppger i intervjun att de tillsammans analyserade skolenkätens resultat och att skolan har fokuserat på att förbättra tryggheten och studieron.

Rektorn och lärarna uppger i intervjuer att årskurs 6 idag har en hög personaltäthet och skolan har samarbetat med kyrkan för att förbättra gruppdynamiken. Vidare framkommer att skolan har utökat rastvakterna, något som eleverna också

beskriver som positivt. Andra förebyggande åtgärder som skolan har satt in är att lågstadiet och mellanstadiet har lunchraster på olika tider, det finns mer rastaktiviteter och skolan har satt in en extra personal i årskurs 6.

Varje år på hösten gör eleverna i Surahammars kommun en trygghetsenkät.

Eleverna i både årskurs 5 och 6 uppger att det är lugnare nu och mer arbetsro på lektionerna. Av de av Skolinspektionen genomförda lektionsbesöken framkom att det var fler än en lärare i flertalet klassrum och att arbetsron var god över lag.

Rättslig reglering

Huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero (5 kap. 3 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte att Surahammars kommun brutit mot bestämmelserna när det gäller det förebyggande arbetet med att skapa trygghet och studiero. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet har fattats av undervisningsrådet Joakim Öberg.

Utredaren Anna Högfors Lindståhl har varit föredragande i ärendet.

I ärendets slutliga handläggning har även utredare Emma Algotsson medverkat.